

Történelem 9. (FI-504010901 kísérleti tankönyv) – a tanári vélemények alapján

A 2014 – 2015-ös tanévben a TÁMOP 3.1.2/B projekt keretében készült ún. kísérleti tankönyvek közül a 9.-es történelemtankönyvet 46 kipróbáló és használó tanár véleményezte. A projekt egyik törekvése, hogy a tankönyvekbe a tanári javaslatok, észrevételek és vélemények is belekerüljenek. Ennek megfelelően a kipróbáló tanárok az ország különböző településein, és különböző iskolatípusokban használták úgy a tankönyvet, hogy internetes munkanaplóban szinte azonnal reflektálhattak az adott lecke megtaníthatóságával kapcsolatban. A leckék folyamatos szakmai-pedagógiai észrevételezése mellett az alábbi szempontok alapján is értékelni kellett a könyvet:

- 1.) Életszerűség, személyesség
- 2.) Olvashatóság, érthetőség
- 3.) Szerkezet és tartalom
- 4.) Szemléletesség
- 5.) Gondolkodtatás
- 6.) Tanulásirányítás
- 7.) Önellenőrzés
- 8.) Társadalmi felelősségvállalás

Emellett az alkotók arra is törekedtek, hogy személyesen is találkozzanak a kipróbáló tanárokkal. Először a tanév elején (2014. szeptember végén), majd a tanév vége felé (2015. április) tartottunk olyan konferenciát, amelyeken kötetlen beszélgetés során további hasznos javaslatok fogalmazódtak meg. (Természetesen a fent vázolt folyamat mindegyik kísérleti tankönyv esetén lezajlott.)

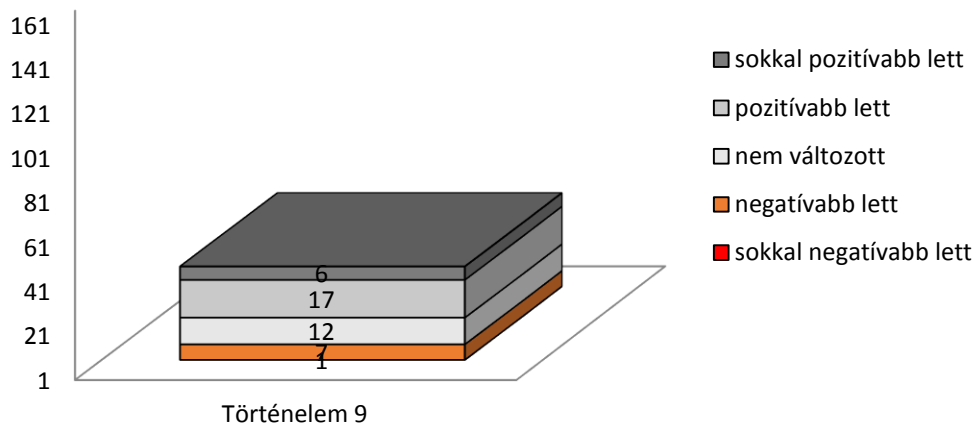
Az egész éves munkanaplózás után az év végi kérdőív kitöltésére összesen 46 válasz érkezett a Történelem 9. tankönyvre, amelyből 36 az OFI-val szerződésben álló „*kipróbáló*” pedagógus, illetve 10 önkéntes kitöltő „*használó*” pedagógustól származott. Ez azt jelenti, hogy a kipróbálás folyamatában összességében 78% volt a kipróbálók, és 22% a használók aránya. Az OFI-val szerződésben álló kollégák nagy része nem budapesti középiskolában tanít (például Tatabánya, Pécs, Hajdúszoboszló, Vásárosnamény, Cegléd, Körmen, Fehérgyarmat stb.), és a gimnáziumok mellett nagy számban voltak szakközép- és szakiskolai, illetve szakképző iskolai pedagógusok.

A kipróbáló és használó pedagógusok, valamint az összes beérkezett válasz száma

Történelem 9.	Kipróbálók száma	Használók száma	Összesen
Válaszadók száma	36	10	46
Válaszadók aránya	78%	22%	100%

A **vélemények változása** szempontjából azt láthatjuk, hogy a tankönyv megítélése a tanév során a válaszadók felének (53%) esetében javult, ötödüknél (19%) pedig negatívabb lett.

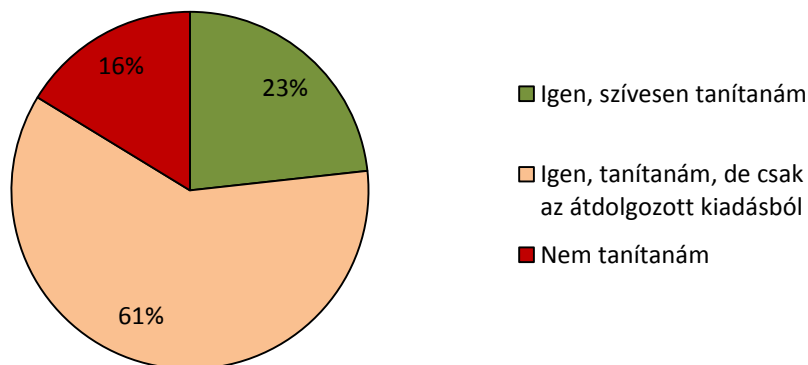
Vélemények változása

Arra a kérdésre, hogy változott-e a véleménye a tankönyvvel kapcsolatban a tanév elejéhez képest, 36 tanár adott szöveges választ is. Bár a szöveges válaszok alapján nem mindig eldönthető, hogy változott-e az adott válaszadó véleménye, úgy tűnik, hogy sok kipróbálónál csupán korábbi pozitív vagy éppen negatív álláspontjuk megerősödését eredményezte az elmúlt tanév. A szöveges válaszok alapján a véleményüket megváltoztatók között jóval többen vannak azok, akiknek a véleménye pozitív irányba változott, azonban voltak olyanok is, akik megfogalmazták, hogy többet vártak a tankönyvtől.

Szívesen tanítaná-e a következő osztályát is ebből a kísérleti tankönyvből?

Történelem 9.

Arra a kérdésre, hogy szívesen tanítana-e a tankönyvből jövőre is, 27 tanár adott szöveges választ is. A válaszadók többsége a szükséges módosítások elvégzése után szívesen tanítana jövőre is a 9. osztályos történelemkönyvből. A válaszokból kitűnik, hogy bár 9. osztályos könyvről van szó, mégis legtöbben az érettségire való felkészítést említették, mint a tankönyvválasztás döntő kritériumát. Úgy tűnik, hogy a kísérleti tankönyv elsősorban a **szakközépiskolában tanítók és a középszintű érettségire felkészítő tanárok körében népszerű**, a válaszadók a tényanyag hiányosságai miatt alkalmatlannak tartják a tankönyvet az emelt szintű érettségire való felkészítésre.

Néhány jellemző vélemény:

„Az első néhány lecke újszerűsége, és a sajtóban hallható folyamatos támadások miatt bennem először negatív kép alakult ki a tankönyvről, amelyet befolyásolt az is, hogy nagyon nehezen indult be a program. Ahogy folyamatosan dolgoztam a tankönyvvel, akkor változott meg bennem a kép pozitív irányba. Úgy gondolom, hogy ha tényleg megtörténik az átdolgozás, akkor ez egy nagyon jó tankönyv lesz.”

„Érdeklődéssel és kicsi félelemmel vártam a tankönyvet, amely megjelenésekor erőteljes politikai felhangot is kapott. Örülök, hogy ez alaptalan vád volt. Nagyon sok mindenben mást vár, mást ad ez a tankönyv, mint az eddigiek. Megértem, hogy a váltás nehéz, de meg kellene tenni. A várakozásaimat megerősítette a könyv, sőt. Bizonyos esetekben többet is adott, mint vártam (pl. e-tananyag).”

„Már a folyamat kezdetén pozitív várakozással tekintettem ez elé a feladat elé. Amit előzetesen lehetett erről a tankönyvről tudni, az eleve biztató volt számomra. A kipróbálás során a könyv beváltotta a hozzá fűzött előzetes pozitív várakozásaimat.”

„Kezdetben sem volt ellenérzésem, főleg azért, mert pozitív dolognak tartom, hogy a gyakorló tanárok véleményére is kíváncsiak voltak. Én önként vállaltam a kipróbálást, mert ebből jó is kiszülhet. Az én véleményem nagyon pozitív a kísérleti tankönyvről, persze finomításokra szükség lesz. Azt is mondhatom, megszerettem, s nem gondolkodtam egy percre sem, hogy a következő évben folytatom-e a kísérleti tankönyv tanítását a 10. évfolyamon. A kollégáimnak, akik 9. évfolyamon fognak tanítani, nyugodt szívvel ajánlottam, hogy ezt válasszák. S nemcsak azért, mert olcsóbb. :)”

„Sok területen beváltotta a várakozásaimat (első olvasásra is tetszett), viszont többet vártam az önálló tanulás terén - márpedig erre a feszített tempó miatt mindenképpen szükség van. Ezért javasoltam mindenütt a következőket: vázlat, fogalomlista, tényanyagra is összpontosító kérdések, feladatok, kiemelések rendszerezettebbé tétele. Gratulálok a tankönyv létrehozásában közreműködőknek, nem hibátlan a könyv, de ezért volt a kipróbáló év. A sokszor emlegetett kifogás, hogy „kevés”, szerintem legtöbbször a figyelmetlen, felszínes olvasás miatt fogalmazódik meg, a szövegben ugyanis majdnem minden megvan, mint a korábbi

könyvekben, de sokszor csak utalás szintjén, ettől olyan tömény a stílus. Ha mégis előfordul, hogy a szöveg, a feladatok stb. szintjén hiányzik olyan ismeret, ami a követelmények szerint szükséges lenne, ezt a leckékhez tartozó kronológiával, fogalomsorral lehetne javítani. Örülök, hogy részt vehettem a kipróbálásban, további sikeres munkát kívánok!”

„A folyamatos kapcsolattartás lehetősége pozitív. Úgy érzem, hogy fontos volt a véleményem. Kritikusabb szemmel figyelem a többi tankönyvet. Jobban megismertem az új tankönyv alapján a tanulók tanulási nehézségeit - hatékonyabban lehetett nekik segíteni. Úgy éreztem, hogy nem az a feladatom, hogy a tankönyvet tanítsam, hanem az, hogy a tanulót figyeljem, hogyan halad az ismeretszerzésben. Ha a tanuló elakadt, akkor én is keresni kezdtem (először a tankönyvben), hogy hol lehet neki segítséget adni. Új tankönyv - új struktúra! Az új elemek megjelenése engem ösztönzött. Én magam is megpróbáltam újrastrukturálni a leckéket, a logikai lépéseket. Kihívásnak tekintetem a tankönyv alapján dolgozni. Jó volt.”

A szerkesztőségek 2015 júniusában megkapták azokat a háttéranyagokat, amelyekkel megkezdődött a felkészülés az átdolgozásra. A munka érdemi része 2015 szeptemberétől indult be, ekkortól már leckékre lebontva kaptuk meg azokat a munkanaplókat, amelyek felhasználásával jelenleg is azon dolgozunk, hogy a projekt eredeti vállalásának megfelelő könyv kerülhessen a diákok és a tanárok kezébe. Ezzel, a Magyarországon még nem alkalmazott tankönyvfejlesztéssel törekszünk arra, hogy a kiadványok új generációs tankönyvként, a folyamatosan bővülő Okosportállal (Nemzeti Köznevelési Portál) együtt segítse mindannyiunk munkáját.

összeállította:
Borhegyi Péter